

Koude winters en hete zomers in onze lagere schooltijd.

(verhaal van Theo Dinnissen, Overasselt)

Als je ouder wordt lijkt het dat de winters vroeger, in je lagere schooltijd, kouder waren en de zomers heter.

Centrale verwarming kenden we bijvoorbeeld niet.

's Winters was het koud, erg koud. Er bestond toen nog geen thermopane en de ramen waren van enkel glas. Door deze dunne, enkele ramen en de talloze kieren blies de noordooster wind de koude lucht naar binnen.

Mijn moeder gebruikte dan als tochtstrippen oude gordijnen om de hoeken en gaten dicht te stoppen.

's Avonds kreeg je een warme kruik mee naar bed en soms werd er op de dekens een winterjas gelegd. Vaak zaten 's morgens de dekens vastgevroren aan de zijkanten van het bed en hingen de ijspegels eraan.

Naar buiten kijken kon je niet want de vorst had prachtige ijsbloemen op de ramen getoverd. Fascinerend om te zien.

Als je daar je tong tegenaan stak bleef die vast zitten en bij het eraf trekken deed dat flink pijn. Net of er een lapje vlees bleef zitten.

Ook kon je met je warme adem een klein gaatje maken om de winterse wereld te bezien. Prachtig vond ik het maagdelijke wit van de sneeuw als er nog geen sporen in waren getrokken.

In bed heb ik het nooit erg koud gehad omdat ik samen met twee broers een bed deelde. Ik was de jongste en lag tussen mijn twee broers in.

Wat me ook nog goed bijstaat is dat we elke avond voordat we naar bed gingen een lepel van die vieze levertraan kregen.

Bah... wat een smerig spul was dat en het pepermuntje of een schepje suiker dat je daarna kreeg kon de vieze smaak niet wegnemen.

Ook vond ik erg om 's morgens met je blote voeten op het koude zeil te staan als je je moest aankleden. Als ik er aan terug denk krijg ik er nu nog koude rillingen van.

Dus gauw naar beneden, naar de keuken, want daar brandde het fornuis.

Mijn moeder stookte het in de keuken al vroeg warm. Wat kranten en turf erin, briketten of antraciet en daar ging 'ie.

Alles gooide zij erin; papier, hout tot aardappelschillen aan toe.

Soms waren we aan het kaarten en ontstonden er meningsverschillen. Dan greep ons moeder zonder iets te zeggen de kaarten van tafel en die verdwenen zó het vuur in. Er zijn in ons gezin zo heel wat kaarten gesneuveld.

Omdat er op de wc geen verwarming was kon je vaak niet doorspoelen omdat het water bevroren was. Moeder moest dan met een emmer warm water de w.c. ontdooien en doorspoelen.

Wat wel fijn was dat je kon gaan schaatsen op de sloten en vennen. Nu lijkt het wel dat dit iedere winter mogelijk was, maar dit beeld zal niet kloppen. Wel herinner ik me dat de Maas dichtgevroren zat. Dit is volgens mij tweemaal gebeurd tijdens mijn lagere schooltijd. De eerste keer ben ik met mijn oudere broers over het ijs, met al die schotsen, naar Gassel gelopen. Dit was een hachelijke onderneming die in verband met wakken niet ongevaarlijk was.

De zomers daartegen waren volgens mij veel warmer dan tegenwoordig.

In mijn beleving konden we in augustus, onze vakantiemaand, elke dag naar buiten. Het was vaak drukkend warm, zowel buiten als binnen, vooral omdat er toen nog geen isolatie op het dak was.

Toch moesten wij als kinderen gewoon naar bed, maar konden door de hitte niet in slaap komen. Vaak lagen de haren nat van het zweet op onze hoofden.

Na een poosje begonnen we uit verveling te keten. Vooral kussengevechten was een van de favorieten. Mijn moeder kwam dan na een poosje onder aan de trap roepen dat we moesten gaan slapen. Als wij dan niet luisterden kwam ze met de mattenklopper naar boven en dat was minder. Ze trok dan je pyjamabroek omlaag en je kreeg zo een paar klappen op je blote billen.

Ook werd je er vaak op gewezen dat onze lieve Heer, door het schilderij met het allesziende oog wat aan de muur hing, ons in de gaten hield. En dat je de streken die je uithaalde moest biechten. Wat ik echter nooit gedaan heb volgens mij.

Als er 's nachts zwaar weer op komst was werden we wakker gemaakt en aangekleed. Mijn ouders vonden dat het gevaarlijk was om met onweer in bed te blijven. Want stel dat de bliksem insloeg en er brand uitbrak.

Daar zaten we dan in onze keuken met bleke, gapende en slaperige gezichtjes.

Als het heel erg hard onweerde kwamen ook nog onze burens met hun hele gezin bij ons zitten. De buurvrouw was zo bang dat we allemaal op onze knietjes moesten gaan zitten bidden. Bij elke harde donderslag begon ze opnieuw aan het Onze Vader. Ook mochten we niet onder de lamp, bij de deur, het raam of de pomp komen.

Mijn vader stond tijdens het onweer altijd onder het afdakje bij onze voordeur. Ik had diep respect voor hem dat hij dit durfde.

Als het noodweer voorbij was merkte je duidelijk dat iedereen opgelucht was.

De voordeur werd open gezet om de frisse regenlucht naar binnen te laten komen, zodat wij dit even konden opsnuiven. De burens vertrokken weer naar huis en wij kinderen konden ons weer uitkleden en werden naar boven gestuurd. Soms lagen we net weer te slapen en kwam er weer een nieuwe bui opzetten. Hetzelfde tafereel speelde zich dan opnieuw af. Moeder zei dan: "De bui kan de Maas niet over komen".

Tijdens de zomer moesten mijn oudere broers en ik bij de boeren in de buurt mee gaan helpen hooien. Dat was vaak zweten. Eerst het hooi opzetten op oppers en dan met de gaffel alles op de hooiwagen laden. Ik mocht als jongste vaak het paard naar de volgende opper leiden. Het was zwaar werk en ze laadden de hooiwagen vaak afgeladen vol. Wel was het spannend voor ons kinderen om boven op het hooi te mogen zitten en zo naar de boerderij te gaan. Het paard dat de wagen trok had het dan zwaar te verduren. De hooiwagen werd op de boerderij onder het hooiluik gezet en dan begon het afladen, dit alles met de hand.

Wij kinderen moesten dan het losse hooi aanstampen op de hooizolder. Als het werk gedaan was kreeg je een glas aanmaaklimonade of je mocht soms mee brood eten. Dit was een feest voor mij omdat ik dan die boterhammen veel lekkerder vond dan thuis.

Theo Dinnissen